

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravljalstvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Razupita Eggenberška nemška liberalna adresa do cesarja.

Uže enkrat smo omenili, da edina „Tagespost“, celjska „Wacht“ in pa jeni nemškutarški listjak niso zmogli slavnostne obleke ob cesarjevem prihodu. Nemški liberalci so hoteli menda s kujanjem proti ministru Taaffeju demonstrirati. V Gradci so se nalašč natlačili pred kolodvor, da bi druge in boljše ljudi od cesarja odvrnoli in zabranili navadni navdušeni sprejem. Sami niso hoteli ne „hoch“ klicati pa ne klobukov z glav jemati; cesar bi naj tako spoznal, da je tudi Gradec v žalost zatopljen, ker ministruje tudi Slovanom saj malo naklonjeno ministerstvo.

Tudi adrese, t. j. pisma udanosti do cesarja niso nemški liberalci nobenega sprva hoteli. Še le, ko so slišali, da nemške občine zaporedoma podpisujejo lepo adreso, od konservativnih nemških poslancev, n. pr. knezov Liechtensteinov doposlano, vzdramili so se. No, in sedaj so napravili veliko prasko. „Tagespost“ je zatrobila v bojni rog, očtela konservativce prav grdo. Naprej pa je moral stopiti srenjski zastop občine Eggenberg pri Gradci ter dotični list Tagespošte pa tiskano nemško-liberalno adreso v podpis vsem županstvom cele Štajerske doposlati kot „portofreie Dienstsache.“

Toda slabo se je godilo tej liberalnej adresi. Med tem ko je konservativno adreso podpisalo 831 županstev in 8000 mož, dobila je liberalna Eggenbergerca komaj 140. Kar pa je nemškim liberalcem največja sramota, to je, da pravi Nemeec, nemški kmet za nje ne mara.

Konservativna adresa jim je pobrala skoraj vse nemške kmete, le slovenski nemškutarji in nevedneži so še jim se na limance vsedli. Nalovili so na slovenskem Štajerskem mnogo županov, da so podpisali v imenu občin: Stattenberg, sv. Ana, Pečke, Sl. Bistrica, Makole, Jelovec, Peklo, Dežno, Rann, Pobrež, Cirkovec, Brestje, Vereca, sv. Vrban, Windischdorf, sv.

Janž, Sedlašek, Sabovci, Pihla, Neukirchen, Monsberg, Trnova, sv. Lovrenc, Lanzendorf, Karčovina, Janežovci, Gruškaberg, Gegenthal, Dolena, Vrlič, Plač, Slemen, sv. Marjeta, sv. Lenart, Sulzthal, Wachsenberg, Svičina, Selnica, Spičnik, Konjice, Spielfeld, Gruschau, Muta.

Teh občin župani so zvečinoma bili zapeljani. Škoda, da niso Gospodarja poprej brali. Ohranili bi si bili plačilo in prazno delo. Kajti liberalno-nemška adresa je stala 642 fl. in Eggenberški župan je tirjal od vsake podpisane občine 4 fl. 60 kr.

Največja nevolja za liberalce pa je, da Eggenberške adrese še cesar v roke dobili niso. Kajti Süddeutsche Post je dobila od Eggenberškega župana popravek, v katerem ta trdi, da je on adreso zanesel c. k. namestniku baronu Kübeku, a besedice ne črhne, da bi jo svitli cesar bili sprejeli. Dakle za liberalno-nemško adreso niti nemški kmeti niso marali, podpisalo je jo nekaj slovenskih županov in zanesla se je baronu Kübeku, namesto svitlemu cesarju. Drugače je bilo z nemško-konservativno adreso. Te v slovenske župane ni nihče pihal, podpisalo jo je 831 le nemških županov šteje 8000 podpisov, stala je 1600 fl. stroškov pa teh ni nihče od kmetskih županov tirjal, in, kar je največ vredno, svitli cesar so konservativno adreso v Ischelnu, v 8 zvezkih krasno zvezano, premilostno sprejeli.

Slovenski župani, ne dajte se od nemških liberalcev in raznih škriccev in barusačev za nos voditi!

Veselo pa je poročati, da je ogromna večina slovenskih županov „Gospodarja“ ubogala in liberalno Eggenberško adreso zavrgla
Desterniški.

Olajšava šolske dolžnosti.

(Izvir. dopis iz Šmarijskega okraja.)

Nemški kmetje prosijo v 184 občinah, naj

se šolske dolžnosti otrokom olajšajo, s tem pa tudi šolski stroški zmanjšajo.

Ukaz ministra za uk in bogočastje od dne 8. junija t. l. določuje v smislu šolske postave od dne 2. maja t. l. nekatere olajšave o šolskem obiskovanju, ki se morejo deliti na splošnih ljudskih šolah otrokom, ki so bili v šoli poučevani celih 6 let.

Na jedni in isti šoli se more v šolskem obiskovanju deliti le jedna odločena vrsta olajšav. Poučevanje ne sme prenehati ne v 7. ne v 8. šolskem letu. Izmed olajšav, katerih je več vrst, vtegne za kmetovalce pripravna biti ta-le: Obiskovanje šole zimskega poluletja. Prošnjo za olajšavo šolske dolžnosti sestaviti in okrajnemu šolskemu svetu predložiti ima pravico občinski zastop. K prošnji pridene se tudi zapisnik tiste seje, v kateri se je prošnja sklenila in spisala. Zapisnik se spiše tako-le:

Zapisnik.

Vsi občinski odborniki občine J. bili so povabljeni, naj pridejo dne ..... k seji občinskega zastopa, da sklepajo o prošnji: da se olajša šolska dolžnost. Prišlo je k seji ..... zastopnikov in sklenili so predložiti okrajnemu šolskemu svetu pridjano ulogo s prošnjo naj bi jo ta podpiral in odposlal vis. c. k. deželnemu šolskemu svetu.

Občina J. .... dne ..... 1883.

(Sledijo podpisi župana in dveh občinskih svetovalcev.)

Prošnja.

Slavni okrajni šolski svet!

Občinski zastop občine J. ...., ki svoje otroke pošilja v ljudsko šolo v J. ...., sklenil je kakor priča priloženi zapisnik, v seji dne ... poslužiti se olajšav, ki jih dovoljuje za šolsko obiskovanje § 21 postave od 2. maja 1883 in prositi: Naj bi otroci, ki so že polnih šest let v šolo hodili, v sedmem in osmem šolskem letu samo po zimi šolo redno obiskovali, po leti pa šolskega obiskovanja oproščeni bili, da se zamorejo doma za manjša opravila porabiti, za katera bi bilo sicer treba tuje ljudi najemati in plačevati.

Podpisani občinski zastop udano prosi, naj blagovoli sl. okr. šolski svet to na šolsko postavo oprto in opravičeno prošnjo podpirati in izročiti vis. c. k. deželnemu šolskemu svetu.

Zastop občine J. .... dne ..... 1883.

(Sledijo podpisi župana in tistih odbornikov, ki so s tem sklepom zadovoljni.)

Napis zunaj:

Slavnemu okrajnemu šolskemu svetu v J.!

Občinski zastop v J. prosi, naj se olajša šolska dolžnost v 7. in 8. letu na tamošnji ljudski šoli.

Pridobilne in gospodarstvene zadrage na Avstrijskem.

Malo tednov pred Dunajskim „krahom“ leta 1873. dobila je postava o pridobilnih in gospodarstvenih zadrugah ali društvih, namreč 9. aprila 1873., najvišje potrjenje. Postava je stara že 10 let in gotovo je potrebno, da se pogleda na delovanje teh zadrug in njih razširjenje.

Prvo štatistiko o pridobilnih in gospodarstvenih društvih sestavil je H. Ziller, ki je pred kratkim izšla. Ta štatistika je prvo delo te vrste in obsega celo poročilo o zadrugah prav natanko in številke so tako zanimljive, da je želeli, da bi se spisovatelj kmalu zopet tega trudapolnega dela poprijel, ker iz vkupnega delovanja zadrug je razvidno, se li v smislu zadrugne postave na korist ljudstva zadruga širijo in če ljudstvo sploh razvidi korist zadrugnega delovanja.

Sledeči podatki, katere sem povzel večinoma iz zgoraj omenjene Zillerjeve štatistike, obsegajo stanje koncem leta 1881., torej le 7½ letno delovanje.

Koncem leta 1881. bilo je v Cislitvaniji na podlagi zadrugne postave od leta 1873. registrovanih 1198 zadrug; od teh jih je imela Češka 384, Moravska 331, Galicija 155, Spodnje-Avstrijska 147, Štajerska 45, Šleska 34, Tirolska 27, Gornje-Avstrijska 21 in 54 druge dežele. Razen teh je še 317 neregistrovanih zadrug, ki so prav za prav društva, katera so se ustanovila na podlagi društvene postave od leta 1852. in katera se še neso dala registrovati po novej postavi. Iz mej teh 317 društev je 156 posojilnic, 100 konsumnih, 50 poljedelskih in samo 2 obrtniški društvi. Teh društev je na Českem 128, na Moravskem 55, na Tirolskem 51, ostanek po drugih deželah.

Izmej 1198 registrovanih zadrug jih je 572 z neomejenim jamstvom.

Mej temi 1198 zadrugami je 973 posojilnic, 135 konsumnih društev, 39 obrtnih, 10 trgovinskih zadrug, ostalih 41 zadrug se peča z raznovrstnimi podjetji, kakor s stavbami, surovinami, zavarovanjem itd.

Iz teh števil je razvidno, da se peča 81% z denarnim prometom in le mali del vseh zadrug jih ima obrtnija, tako da smem reči, da so mali obrtniki dozdej prezirali korist zadrug.

Poglejmo si s prvega samo posojilnice. Koncem leta 1881. bilo je vseh 1129 (973 registrovanih, 156 neregistrovanih). Po deželah se tako delé: Češka 425, Moravska 304, Galicija 140, Spodnje-Avstrijska 128, Šleska 33, Štajerska 32, Zgornje-Avstrijska 16, Koroška 13, Primorska 9, Bukovina 9, Tirolska 8, Kranjska 7, Dalmacija 3 in Solnograška 2.